

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp — HE 132/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle vanhemmuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle vanhemmuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 132/2021 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Lakivaliokunta (LaVM 9/2022 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa vanhemmuuden kumoamiskanteen nostamiselle asetetun määräaika sääntelyn ehdottomuutta lieventävän muutoksen toimivuutta ja vaikutuksia sekä tarvittaessa selvittää mahdollisia vaihtoehtoja sääntelyn edelleen kehittämiseksi.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Vanhemmuuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan isyyden ja äitiyden (*vanhemmuus*) toteamiseen, vahvistamiseen ja kumoamiseen. Adoption vahvistamisesta säädetään adoptiolaisissa (22/2012).

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

2 §

Äitiyden toteaminen synnyttämisen perusteella

Lapsen äiti on se, joka on synnyttänyt lapsen.

3 §

Isyyden toteaminen avioliiton perusteella

Aviomies on lapsen isä, jos lapsi on syntynyt synnyttäneen äidin avioliiton aikana.

Jos avioliitto on aviomiehen kuoleman vuoksi purkautunut ennen lapsen syntymää, aviomies on lapsen isä, jos lapsi on syntynyt sellaiseen aikaan, että lapsi on voinut tulla siitetyksi ennen aviomiehen kuolemaa. Jos äiti on ennen lapsen syntymää solminut uuden avioliiton, uusi aviomies on kuitenkin lapsen isä.

4 §

Isyyden vahvistaminen muissa tapauksissa

Jos isyyttä ei todeta 3 §:n nojalla, isyys vahvistetaan Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä.

Isä on tällöin se:

- 1) joka on siittänyt lapsen;
- 2) jonka siittiötä on käytetty äidin hedelmöittämiseen muulla kuin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ja lapsi on syntynyt tämän tuloksena.

Jos lapsen synnyttäneelle äidille on annettu hedelmöityshoidoista annetun lain (1237/2006) 1 §:ssä tarkoitettua hedelmöityshoitoa ja lapsi on syntynyt annetun hoidon tuloksena, lapsen isä on se, joka yhteisymmärryksessä lapsen synnyttäneen äidin kanssa antoi suostumuksensa hoitoon. Jos hoitoa on annettu naisparille tai lapsen synnyttäneelle äidille yksin, lapsen isä on se, jonka siittiötä on käytetty hoidossa, jos hän on ennen hoidon antamista suostunut isyyden vahvistamiseen mainitun lain 16 §:n 2 momentin mukaisesti. Jos hoitoa on annettu lapsen synnyttäneelle äidille yksin, suostumus voidaan antaa yhteisymmärryksessä hänen kanssaan myös hoidon antamisen jälkeen.

5 §

Äitiyden vahvistaminen hedelmöityshoitoon suostumisen perusteella

Jos lapsen synnyttäneelle on annettu hedelmöityshoidoista annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua hedelmöityshoitoa ja lapsi on syntynyt hoidon tuloksena, naisen, joka yhteisymmärryksessä lapsen synnyttäneen kanssa antoi suostumuksen hedelmöityshoitoon, voidaan vahvistaa olevan lapsen synnyttäneen ohella lapsen äiti.

Äitiyttä ei kuitenkaan voida vahvistaa, jos lapsella on jo kaksi oikeudellista vanhempaa tai lapselle voidaan todeta tai vahvistaa isä tämän lain perusteella.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa äitiys vahvistetaan Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä. Vanhemmuuden vahvistamisesta säädetään 5 ja 6 luvussa.

2 luku

Vanhemmuuden selvittäminen

6 §

Vanhemmuuden selvittämisen tarkoitus ja käyttöala

Vanhemmuuden selvittämisen tarkoituksena on hankkia sellaisia tietoja, joiden nojalla lapselle voidaan vahvistaa tai todentaa isä tai toinen äiti.

Lastenvalvoja selvittää vanhemmuuden, kun hän saa tiedon 18 vuotta nuoremasta lapsesta tai kun henkilö haluaa tunnustaa vanhemmuutensa eikä isyyttä lapsen osalta ole todettu 3 §:n nojalla tai vanhemmuutta vahvistettu 19 §:ssä tarkoitettun tunnustamisen perusteella.

Lastenvalvoja selvittää vanhemmuuden myös, jos isyys lapsen osalta on todettu 3 §:n nojalla tai vanhemmuus vahvistettu 19 §:ssä tarkoitettun tunnustamisen perusteella ja jos lapsen synnyttänyt äiti ja lapsen toinen vanhempi:

1) yhdessä pyytävät lastenvalvojalta vanhemmuuden selvittämistä ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut lapsen syntymästä; tai

2) yhdessä hyväksyvät sen, että vanhemmuus selvitetään toisen henkilön tunnustettua tai ilmoitettua aikovansa tunnustaa lapsen 18 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Äitiyttä ei selvitetä, jos lapselle voidaan vahvistaa isä eikä lastenvalvojan tiedossa ole seikkoja, joiden nojalla joku muu kuin otaksuttu isä olisi lapsen toinen vanhempi. Isyyttä ei selvitetä, jos lapsen äitiys on tunnustettu 5 §:n 1 momentissa tarkoitettun hedelmöityshoitosuostumuksen perusteella eikä lastenvalvojan tiedossa ole seikkoja, joiden nojalla olisi aihetta epäillä, että joku muu kuin tunnustaja olisi lapsen toinen vanhempi.

7 §

Vanhemmuuden selvittämisen aloittaminen ja raukeaminen

Vanhemmuuden selvittäminen voidaan aloittaa jo ennen lapsen syntymää, jos näytön saaminen vanhemmuudesta muutoin vaarantuisi tai siihen on muu erityinen syy. Oikeusgeneettisessä isyyystutkimuksessa tarvittava näyte lapsesta voidaan kuitenkin ottaa vasta lapsen syntymän jälkeen.

Jos lapsi kuolee ennen kuin vanhemmuuden selvittäminen on toimitettu, asian käsittely raukeaa. Vanhemmuuden selvittäminen aloitetaan kuitenkin uudestaan, jos lapsi halutaan tunnustaa ja tunnustamislausuma voidaan 18 §:n 3 momentin mukaan vielä antaa.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

8 §

Vanhemmuuden selvittämisen toimeenpanija

Vanhemmuuden selvittää lastenvalvoja sillä hyvinvointialueella, jonka alueella lapsen synnyttäneellä äidillä on kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta. Jos lapsi on täyttänyt 15 vuotta taikka lapsen synnyttänyt äiti on kuollut tai hänellä ei ole Suomessa kotikuntaa, vanhemmuuden selvittää kuitenkin lastenvalvoja sillä hyvinvointialueella, jonka alueella lapsella on kotikunta, tai, jos lapsella ei ole Suomessa kotikuntaa, sillä hyvinvointialueella, jonka alueella lapsi oleskelee.

Jos lapsen vanhemmuus halutaan tunnustaa eikä vanhemmuuden selvittäminen kuulu minkään 1 momentissa tarkoitettun hyvinvointialueen lastenvalvojalle, vanhemmuuden selvittää lastenvalvoja sillä hyvinvointialueella, jonka alueella tunnustajalla on kotikunta.

Jos vanhemmuuden selvittäminen ei 1 ja 2 momentin mukaan kuulu minkään hyvinvointialueen lastenvalvojalle, vanhemmuuden selvittää Helsingin kaupungin lastenvalvoja.

Mitä tässä pykälässä ja 19, 22 ja 66 §:ssä säädetään hyvinvointialueista, sovelletaan Ahvenanmaalla Ahvenanmaan maakunnan kuntiin.

9 §

Neuvottelu vanhemmuuden selvittämiseksi

Saatuaan tiedon seikasta, jonka vuoksi vanhemmuus on selvitetävä, lastenvalvojan on neuvotteltava lapsen synnyttäneen äidin, 15 vuotta täyttäneen lapsen ja, jos mahdollista, sen henkilön kanssa, joka saattaa olla lapsen toinen vanhempi. Jos lapsen vanhemmuus selvitetään 6 §:n 3 momentin nojalla, neuvotteluun on kutsuttava myös lapsen toinen vanhempi.

10 §

Neuvottelun toimittaminen ja velvollisuus pysyä totuudessa

Neuvottelussa pyritään saamaan ne tiedot, joiden avulla vanhemmuus voidaan selvittää. Neuvottelun aluksi lastenvalvojan tulee selostaa vanhemmuuden selvittämiseen liittyvät toimenpiteet sekä tunnustamisen merkitys ja vanhemmuuden vahvistamisen oikeusvaikutukset.

Tietoja antaessaan lapsen synnyttäneellä äidillä sekä sillä, joka 3 §:n nojalla tai 19 §:ssä tarkoitettun tunnustamisen perusteella on tai saattaa olla lapsen toinen vanhempi, on velvollisuus pysyä totuudessa. Sama velvollisuus koskee myös tunnustamislausuman antamista, tunnustamisen hyväksymistä ja tunnustamisen johdosta toimitettua kuulemista.

11 §

Lastenvalvojan oikeus saada tietoja

Lastenvalvojan oikeuteen saada tietoja vanhemmuuden selvittämistä varten sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) säädetään sosiaalihuollon viranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Lastenvalvojalla on oikeus saada mahdollisen

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

isän henkilöllisyyden ja asuinpaikan selvittämiseksi välttämättömiä tietoja salassapitosäännösten estämättä myös äidin ilmoittaman henkilön työnantajalta sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitetun majoitustoiminnan harjoittajalta.

12 §

Geneettisen ja lääketieteellisen selvityksen hankkiminen

Lastenvalvojan on tilattava isyyden selvittämisen yhteydessä oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 1 §:ssä tarkoitettu oikeusgeneettinen isyystutkimus lapsesta, lapsen synnyttäneestä äidistä ja henkilöstä, joka saattaa olla lapsen isä, jos viimeksi mainittu pyytää tutkimusta tai jos lastenvalvoja muuten katsoo sen tarpeelliseksi. Jos tutkimus voidaan mainitun lain mukaan määrätä tehtäväksi muusta kuin edellä tarkoitetusta henkilöstä ja jos lastenvalvoja katsoo sen aiheelliseksi, hän voi tilata tutkimuksen myös tästä henkilöstä.

Lastenvalvojan tilaama oikeusgeneettinen isyystutkimus voidaan tehdä vain sen suostumuksella, josta näyte on tarkoitus ottaa. Jos tutkimus aiotaan tehdä vainajasta tai hänestä aiemmin otetusta näytteestä eikä vainaja ole eläessään antanut suostumusta tutkimukseen, siihen on saatava vainajan oikeudenomistajien suostumus.

Jos tutkimus on tarkoitus tilata mahdollisen isän tai lapsen synnyttäneen äidin molemmista vanhemmista, toisesta vanhemmasta yksin tai muusta sukulaisesta, lastenvalvojan tilaamaan tutkimukseen ja siihen annettavaan suostumukseen sovelletaan, mitä oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain 6, 7 ja 9 §:ssä sekä 11 §:n 1 momentissa säädetään tuomioistuimen määramästä tutkimuksesta.

Lastenvalvoja voi hankkia lääketieteellisen asiantuntijalausunnon lapsen siittämisajankohdasta, jos sen hankkimista voidaan pitää tarpeellisena muut selvitykset huomioon ottaen.

13 §

Tutkittavalle annettavat tiedot ja ilmoitukset

Ennen oikeusgeneettisessä isyystutkimuksessa tarvittavan näytteen ottamista ja tutkimuksen tilaamista lastenvalvojan tulee selostaa tutkittavalle tutkimukseen liittyvät toimenpiteet ja tutkimuksen merkitys isyyden selvittämisen kannalta sekä 12 §:n 1—3 momentissa tarkoitettut edellytykset tutkimuksen tekemiselle.

Saatuana oikeusgeneettiseen isyystutkimukseen perustuvan lausunnon lastenvalvojan on viipymättä ilmoitettava sen sisällöstä tutkittavalle.

14 §

Vanhemmuuden selvittämisen keskeyttäminen

Vanhemmuuden selvittäminen on keskeytettävä, jos 15 vuotta täyttänyt lapsi sitä vaatii.

Lastenvalvoja voi päättää, että vanhemmuuden selvittäminen keskeytetään, jos:

- 1) on ilmeistä, ettei vanhemmuuden vahvistamista varten ole saatavissa riittävästi tietoja;
- 2) lapsesta ei ole saatu näytettä, josta oikeusgeneettinen isyystutkimus olisi voitu tehdä;

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

3) lapsi on syntynyt hedelmöityshoidoista annetun lain 1 §:ssä tarkoitetun hoidon tuloksena lapsen synnyttäneelle äidille, joka on saanut hoitoa yksin, ja on selvitetty, että siittiöiden luovuttaja ei ole mainitun lain 16 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla suostunut siihen, että hänet voidaan vahvistaa hoidon tuloksena syntyneen lapsen isäksi;

4) kukaan ei ole tunnustanut lasta ja on erityinen syy olettaa, että vanhemmuuden selvittäminen ei olisi lapsen edun mukaista, eikä 15 vuotta täyttänyt lapsi vaadi vanhemmuuden selvittämistä.

Keskeytetty vanhemmuuden selvittäminen on aloitettava uudestaan:

1) lastenvalvojan aloitteesta tai lapsen synnyttäneen äidin, 15 vuotta täyttäneen lapsen tai vanhempana itseään pitävän henkilön pyynnöstä, jos 2 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetut keskeyttämisen edellytykset eivät enää täyty;

2) lapsen synnyttäneen äidin, 15 vuotta täyttäneen lapsen tai vanhemmuuden tunnustaneen henkilön pyynnöstä, jos 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetut keskeyttämisen edellytykset eivät enää täyty.

15 §

Vanhemmuuden selvittämisestä laadittava pöytäkirja

Lastenvalvojan on laadittava vanhemmuuden selvittämisestä pöytäkirja. Pöytäkirjaan tulee merkitä kaikki ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä vanhemmuutta vahvistettaessa tai kumottaessa.

Lapsen synnyttäneellä äidillä, 15 vuotta täyttäneellä lapsella ja sillä, jolla on 32 tai 33 §:ssä säädetty kanneoikeus, on pyynnöstä oikeus saada tieto vanhemmuuden selvittämisestä laaditusta pöytäkirjasta kokonaisuudessaan sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään.

16 §

Tunnustamistilaisuuden varaaminen ja kanteen nostaminen

Lastenvalvojan on varattava asiaan osalliselle tilaisuus tunnustaa vanhemmuutensa, jos hän katsoo, että oikeusgeneettisen isyystutkimuksen tai muun selvityksen valossa voidaan pitää todennäköisenä, että henkilö on lapsen vanhempi.

Jos asiaan osallinen ei tunnusta vanhemmuuttaan, mikään 14 §:n 1 momentissa tai 2 momentin 1, 3 tai 4 kohdissa tarkoitetuista vanhemmuuden selvittämisen keskeyttämisen edellytyksistä ei täyty eikä lapsi ole täyttänyt 18 vuotta, lastenvalvojalla on velvollisuus ajaa lapsen puolesta kantetta vanhemmuuden vahvistamiseksi. Kanteen ajamisesta säädetään 6 luvussa.

17 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta vanhemmuuden selvittämisen keskeyttämistä tai sen uudelleen aloittamista koskevaan lastenvalvojan päätökseen hallintotuomioistuimelta sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Sen lisäksi, mitä mainitussa

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

laissa säädetään, valitusoikeus on lapsen synnyttäneellä äidillä, 15 vuotta täyttäneellä lapsella ja henkilöllä, joka katsoo olevansa lapsen toinen vanhempi.

Isyyden ja äitiyden vahvistamista koskevan kanteen nostamisesta säädetään 32 ja 33 §:ssä. Jos päätös vanhemmuuden selvittämisen keskeyttämisestä on tehty isyyden selvittämisen osalta, lastenvalvojan 14 §:n nojalla antamaan keskeyttämisspäätökseen on liitettävä tieto isyyden vahvistamista koskevasta kanneoikeudesta ja siihen liittyvästä määräajasta.

3 luku

Vanhemmuuden tunnustaminen

18 §

Tunnustamisen käyttöala

Vanhemmuuden tunnustaminen ei voi koskea lasta, jolla on jo kaksi vanhempaa. Tunnustaa ei myöskään voida lasta, joka on adoptoitu. Äitiyden voi tunnustaa se, joka katsoo olevansa lapsen äiti 5 §:n 1 momentin perusteella.

Tunnustaa voidaan 1 momentissa säädetystä poiketen lapsi, jonka osalta isyys on todettu 3 §:n nojalla tai vanhemmuus on vahvistettu 19 §:ssä tarkoitetun tunnustamisen perusteella, jos ne, joiden hyväksyminen 22 §:n mukaan tarvitaan, hyväksyvät tunnustamisen. Kun vanhemmuus vahvistetaan Digi- ja väestötietovirastossa, 3 §:n nojalla todettu tai 19 §:ssä tarkoitetun tunnustamisen perusteella vahvistettu vanhemmuus kumoutuu.

Vanhemmuutta ei voida tunnustaa lapsen kuoleman jälkeen. Vanhemmuus voidaan kuitenkin tunnustaa, jos lapsi on kuollut niin pian syntymänsä jälkeen, että tunnustamislausumaa ei ole olosuhteet huomioon ottaen voitu antaa lapsen eläessä. Tunnustamislausuma on tällöin annettava ennen kuin vuosi on kulunut lapsen kuolemasta. Jos vanhemmuus tunnustetaan lapsen kuoleman jälkeen, vanhemmuus selvitetään. Vanhemmuuden selvittämisestä säädetään 2 luvussa.

19 §

Vanhemmuuden tunnustaminen ennen lapsen syntymää

Vanhemmuus voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää antamalla isyyttä tai äitiyttä koskeva tunnustamislausuma.

Tunnustamislausuma on annettava henkilökohtaisesti ja synnyttävän äidin läsnä ollessa terveydenhoitajalle tai kättilölle sen hyvinvointialueen äitiysneuvolassa tai neuvolapalveluita hyvinvointialueen toimeksiannosta tuottavassa yksityisessä terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa perheelle on annettu raskaudenaikaisia neuvolapalveluita. Ennen tunnustamisen vastaanottamista osapuolille on selvitettävä tunnustamisen merkitys ja vanhemmuuden vahvistamisen oikeusvaikutukset.

Tunnustamislausuma voidaan antaa myös lastenvalvojalle sillä hyvinvointialueella, jonka alueella synnyttävällä äidillä on kotikunta, jos tämä esittää todistuksen raskaudestaan. Tällöin noudatetaan, mitä 2 momentissa säädetään.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Terveydenhoitajan, kättilön tai lastenvalvojan on kieltäydyttävä ottamasta vastaan tunnustamista, jos:

- 1) synnyttävä äiti vastustaa tunnustamista;
- 2) tunnustajan tai synnyttävän äidin henkilöllisyyttä ei ole luotettavasti selvitetty;
- 3) on syytä epäillä, ettei tunnustajaa voida vahvistaa lapsen isäksi tai äidiksi;
- 4) on syytä epäillä, että synnyttävä äiti tai tunnustaja ei mielentilansa, kielivaikeuksien tai muun syyn vuoksi kykene ymmärtämään tunnustamisen merkitystä.

Tunnustamisesta laadittavasta asiakirjasta säädetään 25 §:ssä. Synnyttävän äidin hyväksytyä tunnustamisen kirjallisesti asiakirjat liitteineen on viipymättä toimitettava Digi- ja väestötietovirastoon vanhemmuuden vahvistamiseen kuuluvien tehtävien hoitamista varten.

Terveydenhoitajaan ja kättilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan 2 momentissa tarkoitettua tehtävää silloinkin, kun hän ei ole palvelussuhteessa hyvinvointialueeseen.

20 §

Tunnustamisen peruuttaminen, kiistäminen ja vaikutuksettomuus

Se, joka on 19 §:n nojalla tunnustanut vanhemmuutensa, voi peruuttaa tunnustamisensa ilmoittamalla siitä kirjallisesti Digi- ja väestötietovirastolle ennen lapsen syntymää.

Synnyttävä äiti tai se, joka katsoo olevansa tunnustajan sijasta lapsen vanhempi, voi 1 momentissa säädetyin tavoin ilmoittaa käsityksensä siitä, että lapsen tunnustanut ei ole lapsen vanhempi.

Edellä 19 §:n nojalla annettu tunnustamislausuma on vaikutukseton, jos Suomen viranomaisilla ei silloin, kun lapsi syntyy, ole 56 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla toimivaltaa vanhemmuutta koskevassa asiassa.

21 §

Vanhemmuuden tunnustaminen lapsen syntymän jälkeen

Henkilö voi tunnustaa vanhemmuuden lapsen syntymän jälkeen antamalla henkilökohtaisesti 2 momentissa tarkoitettulle tunnustamisen vastaanottajalle tunnustamislausuman, jossa hän ilmoittaa olevansa lapsen isä tai äiti. Vastaanottajan on ennen tunnustamista selvitettävä hänelle tunnustamisen merkitys ja vanhemmuuden vahvistamisen oikeusvaikutukset.

Vanhemmuuden tunnustamisen ottaa vastaan lastenvalvoja, henkikirjoittaja tai julkinen notaari. Tunnustamisen ottaa ulkomailla vastaan sellainen Suomen edustustossa palveleva henkilö, joka voi konsulipalvelulain (498/1999) 33 §:n mukaan antaa edustuston toimipiirissä notaaripalveluja. Vanhemmuuden tunnustamisesta laadittavasta asiakirjasta säädetään jäljempänä 25 §:ssä.

Jos tunnustamislausuman on vastaanottanut muu viranomainen kuin vanhemmuuden selvittämisestä huolehtiva lastenvalvoja, tunnustamisesta laadittu asiakirja on viipymättä lähetettävä mainitulle lastenvalvojalle.

Tunnustamislausuma voidaan vieraassa valtiossa antaa noudattaen sitä muotoa ja menettelyä, jota kyseisen valtion lain mukaan on noudatettava.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

22 §

Tunnustamisen hyväksyminen

Vanhemmuutta ei voida tunnustamisen perusteella vahvistaa, jos tunnustaminen koskee 3 §:ssä tarkoitettua lasta, elleivät lapsen synnyttänyt äiti ja tämän aviomies ole hyväksyneet tunnustamista. Jos vanhemmuus on vahvistettu 19 §:ssä tarkoitetun tunnustamisen perusteella, lapsen synnyttäneen äidin hyväksymisen lisäksi edellytetään tunnustajan hyväksymistä.

Vanhemmuutta ei voida tunnustamisen perusteella vahvistaa myöskään, jos lapsi on täyttänyt 15 vuotta, ellei lapsi ole hyväksynyt tunnustamista.

Jos tunnustaminen on tehty ennen lapsen syntymää, vanhemmuutta ei voida vahvistaa tunnustamisen perusteella, ellei synnyttävä äiti ole hyväksynyt tunnustamista.

Hyväksyminen annetaan 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa lastenvalvojalle sillä hyvinvointialueella, jonka alueella lapsen vanhemmuus selvitetään. Hyväksymisen voi vastaanottaa myös se, joka 21 §:n 2 momentin mukaan voi ottaa vastaan tunnustamisen. Hyväksyminen on annettava sen vastaanottajalle henkilökohtaisesti.

23 §

Kuuleminen

Seuraaville tahoille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi tunnustamisen johdosta:

1) lapsen synnyttänyt äiti, jollei hän ole 19 §:n tai 22 §:n 1 momentin mukaisesti hyväksynyt tunnustamista;

2) lapsen huoltaja, jos se on hankaluudetta järjestettävissä;

3) tunnustajan huoltaja tai muu laillinen edustaja, jos tunnustaja on alaikäinen.

Lastenvalvoja voi kuulla muitakin kuin 1 momentissa tarkoitettuja henkilöitä, jos se on asian selvittämiseksi tarpeen. Kuulla voidaan suullisesti tai kirjallisesti. Kuulla voi myös se, joka 21 §:n 2 momentin mukaan voi ottaa vastaan tunnustamisen.

24 §

Henkilöllisyyden toteaminen

Edellä 9 §:ssä tarkoitetun neuvottelun toimittajan ja 19 §:n tai 21 §:ssä tarkoitetun tunnustamislauseman, 22 §:ssä tarkoitetun hyväksymisen sekä 23 §:ssä tarkoitetun suullisen kuulemisen vastaanottajan tulee todeta neuvottelun osallistujien, tunnustamislauseman tai hyväksymisen antajan sekä kuultavan henkilöllisyys henkilöllisyystodistuksen perusteella tai muulla tähän verrattavalla, luotettavalla tavalla.

25 §

Tunnustamisesta ja sen hyväksymisestä laadittava asiakirja

Tunnustamisesta ja sen hyväksymisestä on laadittava asiakirja. Asiakirja on päivättävä ja siihen merkitään lapsen, lapsen synnyttäneen äidin ja tunnustajan yksilöinti- ja yhteystiedot. Asia-

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

kirjan allekirjoittavat vanhemmuutensa tunnustanut ja tunnustamisen vastaanottaja. Jos jonkun tulee hyväksyä tunnustaminen, myös hyväksyjän ja hyväksymisen vastaanottajan on allekirjoitettava asiakirja.

Jollei lapsi, lapsen synnyttänyt äiti, aviomies tai tunnustaja, jonka tulee hyväksyä tunnustaminen, ole todistettavasti saanut tietoa tunnustamislauseman antamisesta ja heidän olinpaikkansa on tunnettu, lastenvalvojan on annettava heille tieto tunnustamisesta postitse saantitodistusta vastaan.

26 §

Asiakirjojen toimittaminen Digi- ja väestötietovirastolle

Kun vanhemmuuden selvittäminen on toimitettu ja vanhemmuus on tunnustettu, tulee vanhemmuuden selvittäneen lastenvalvojan toimittaa vanhemmuuden selvittämisestä tehty pöytäkirja ja tunnustamista koskevat asiakirjat liitteineen Digi- ja väestötietovirastolle.

4 luku

Oikeudenomistajien suostumus vanhemmuuden vahvistamiseen

27 §

Suostumus vanhemmuuden vahvistamiseen ilman oikeudenkäyntiä

Jos lapsi on syntynyt avioliiton ulkopuolella ja isyyden selvittäminen alaikäisen lapsen osalta ja oikeusgeneettinen isyystutkimus tai kirjallinen hedelmöityshoitotodistus osoittavat kuolleen henkilön olevan lapsen isä, hänen oikeudenomistajansa voivat lapsen syntymän jälkeen antaa suostumuksen siihen, että isyys vahvistetaan ilman oikeudenkäyntiä Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä edellyttäen, että lasta ei ole tunnustettu eikä kannetta isyyden vahvistamiseksi ole vireillä.

Mitä 1 momentissa on säädetty isyyden vahvistamisesta, sovelletaan myös äitiyden vahvistamiseen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa, jos alaikäisen lapsen äitiyden selvittäminen ja kirjallinen hedelmöityshoitotodistus osoittavat kuolleen henkilön olevan lapsen toinen äiti eikä kannetta äitiyden vahvistamiseksi ole vireillä.

28 §

Suostumuksesta laadittava asiakirja

Henkilön oikeudenomistajien suostumuksesta on laadittava asiakirja. Suostumukseen ja asiakirjaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään vanhemmuuden tunnustamisesta lapsen syntymän jälkeen, tunnustamiseen liittyvästä kuulemisesta, tunnustamisen hyväksymisestä ja asiakirjojen toimittamisesta Digi- ja väestötietovirastolle. Oikeudenomistajan suostumusta ei kuitenkaan tarvitse antaa vastaanottajan läsnä ollessa.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

5 luku

Vanhemmuuden vahvistaminen Digi- ja väestötietovirastossa

29 §

Digi- ja väestötietoviraston toimivalta

Vanhemmuus vahvistetaan Digi- ja väestötietovirastossa, jos:

1) vanhemmuus on tunnustettu 18—25 §:ssä säädetyin tavoin eikä ole aiheutta epäillä, ettei henkilö ole lapsen toinen vanhempi;

2) kuolleen henkilön oikeudenomistajat ovat 27 ja 28 §:ssä säädetyin tavoin antaneet suostumuksensa siihen, että vanhemmuus vahvistetaan Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä, ja 27 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella voidaan pitää selvitettyinä, että henkilö on lapsen toinen vanhempi.

Isyys voidaan vahvistaa, vaikka tulevien vanhempien henkilöllisyyttä ja perhesiteitä osoittavat asiakirjat ovat puutteelliset, jos lisäselvitystä ei kohtuudella ole saatavissa ja isyyden selvittäminen ja oikeusgeneettinen isyystutkimus osoittavat isyyden.

Jos vanhemmuus on tunnustettu ennen lapsen syntymää 19 §:ssä säädetyllä tavalla, vanhemmuus voidaan vahvistaa, vaikka vanhempi olisi kuollut ennen vanhemmuuden vahvistamista, jos 1 momentin 1 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

30 §

Vanhemmuusasian käsittely Ahvenanmaalla

Ahvenanmaalla tässä laissa Digi- ja väestötietovirastolle säädetyjä tehtäviä hoitaa Ahvenanmaan valtionvirasto.

31 §

Vanhemmuusasian käsittely ja muutoksenhaku

Jos vanhemmuuden vahvistamista koskevassa asiassa ei ole noudatettu 3 ja 4 luvussa säädetyä, asiakirjat ovat puutteelliset tai vanhemmuuskysymystä ei ole riittävästi selvitetty, Digi- ja väestötietovirasto voi pyytää lastenvalvojaa täydentämään asiakirjoja tai hankkimaan tarpeellista saatavilla olevaa lisäselvitystä. Jos lisäselvitystä ei ole kohtuudella saatavissa, Digi- ja väestötietovirasto voi siirtää asian lastenvalvojalle vanhemmuuden selvittämistä varten.

Jos vanhemmuus on tunnustettu ennen lapsen syntymää, mutta Digi- ja väestötietovirasto ei ole vastaanottanut ilmoitusta lapsen syntymästä kahden kuukauden kuluessa lapsen arvioidusta syntymäajankohdasta, viraston tulee siirtää tunnustamiseen liittyvät asiakirjat viivytyksettä 8 §:ssä tarkoitetulle lastenvalvojalle.

Jos Digi- ja väestötietovirasto vastaanottaa 20 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen ilmoituksen, vanhemmuuden tunnustamista ennen lapsen syntymää koskeva asia raukeaa. Digi- ja väestötietoviraston on tällöin ilmoitettava asian osapuolille asian raukeamisesta.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Digi- ja väestötietoviraston päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Asianosaisen oikeudesta nostaa kanne vanhemmuuden vahvistamiseksi ja kanteen nostamiselle säädetyistä määräajoista säädetään 32—34 §:ssä. Päätökseen on liitettävä tieto 32 tai 33 §:ssä tarkoitettua kanneoikeudesta ja 34 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua määräajasta.

Sen lisäksi, mitä hallintolain (434/2003) 54 §:ssä säädetään tiedoksiantovelvollisuudesta, Digi- ja väestötietoviraston on annettava päätös tiedoksi vanhemmuuden selvittäneelle lastenvalvojalle. Jos vanhemmuutta ei ole selvitetty ja lapsi on Digi- ja väestötietoviraston päätöksen vuoksi jäämässä vaille toista vanhempaa, Digi- ja väestötietoviraston on annettava päätös tiedoksi sille lastenvalvojalle, jolle vanhemmuuden selvittäminen 8 §:n mukaan kuuluu. Tiedoksiantovelvollisuutta ei ole, jos Suomen viranomaisilla ei ole 56 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla toimivaltaa asiassa.

6 luku

Vanhemmuuden vahvistamista koskeva oikeudenkäynti

32 §

Kanneoikeus isyyden vahvistamista koskevassa asiassa ja asianosaiset

Lapsi, jonka osalta isyyttä ei ole synnyttäneen äidin avioliiton perusteella todettu eikä toista vanhemmuutta ole Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistettu, voi vaatia isyyden vahvistamista nostamalla kanteen isäksi otaksumaansa henkilöä vastaan. Jos se, jota vastaan kanne olisi nostettava, on kuollut, kanne nostetaan hänen oikeudenomistajiaan vastaan.

Henkilöllä, joka katsoo olevansa lapsen isä, on oikeus nostaa isyyden vahvistamista koskeva kanne lasta vastaan:

1) jos lastenvalvoja on keskeyttänyt isyyden selvittämisen, koska lapsesta ei ole saatu näytettä, josta oikeusgeneettinen isyytutkimus olisi voitu tehdä; tai

2) jollei Digi- ja väestötietovirasto ole vahvistanut isyyttä ja vahvistamatta jättämiseen on muu syy kuin se, ettei 22 §:ssä tarkoitettua hyväksymistä ole saatu.

Jos se, jonka isyydestä on kysymys, kuolee kanteen ollessa vireillä, hänen oikeudenomistajansa tulevat hänen sijaansa.

33 §

Kanneoikeus äitiyden vahvistamista koskevassa asiassa ja asianosaiset

Lapsi, jonka osalta isyyttä ei ole lapsen synnyttäneen äidin avioliiton perusteella todettu eikä toista vanhemmuutta ole Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistettu, voi vaatia 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua äitiyden vahvistamista nostamalla kanteen äidiksi otaksumaansa henkilöä vastaan. Jos se, jota vastaan kanne olisi nostettava, on kuollut, kanne nostetaan hänen oikeudenomistajiaan vastaan.

Henkilöllä, joka katsoo olevansa lapsen äiti 5 §:n 1 momentin nojalla, on oikeus nostaa äitiyden vahvistamista koskeva kanne lasta vastaan, jollei Digi- ja väestötietovirasto ole vahvistanut

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

äitiyttä ja vahvistamatta jättämiseen on muu syy kuin se, ettei 22 §:ssä tarkoitettua hyväksymistä ole saatu.

Jos se, jonka äitiydestä on kysymys, kuolee kanteen ollessa vireillä, hänen oikeudenomistajansa tulevat hänen sijaansa.

34 §

Kanneoikeuden rajoitukset

Kannetta isyyden tai äitiyden vahvistamiseksi ei voida ajaa, jos lapsi on täyttänyt 15 vuotta ja vastustaa vanhemmuuden vahvistamista. Kannetta ei voida panna vireille eikä asian käsittelyä jatkaa, jos lapsi on kuollut.

Sen, joka katsoo olevansa lapsen isä, on pantava kanne vireille vuoden kuluessa siitä päivästä, jona hän sai tiedon 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua lastenvalvojan tai Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä.

Sen, joka katsoo olevansa lapsen toinen äiti, on pantava kanne vireille vuoden kuluessa siitä päivästä, jona hän sai tiedon 33 §:n 2 momentissa tarkoitettua Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä.

35 §

Lapsen puhevallan käyttäminen

Vanhemmuuden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa käyttää se lastenvalvoja, joka voi 8 §:n nojalla selvittää vanhemmuuden. Lastenvalvojalla ei kuitenkaan ole puhevaltaa, jos Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta perustuu muuhun kuin 56 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun seikkaan.

Vanhemmuuden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa saavat lastenvalvojan ohella käyttää lapsen huoltaja tai muu laillinen edustaja ja 15 vuotta täyttänyt lapsi itse. Jos lastenvalvoja ja lapsen muu edustaja ovat puhevaltaa käyttäessään erimielisiä, on noudatettava lastenvalvojan mielipidettä.

Tuomioistuimen tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi jokaiselle, joka 1 tai 2 momentin mukaan saa käyttää lapsen puhevaltaa. Myös lapsen synnyttäneelle äidille tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi, vaikka hän ei olisi lapsen huoltaja, jos kuuleminen on hankaluudetta järjestettävissä.

Lapselle, jota lastenvalvoja 1 momentin nojalla edustaa vanhemmuuden vahvistamista koskevassa asiassa, myönnetään korvauksetta oikeusapulain (257/2002) mukainen oikeusapu sen estämättä, mitä oikeusavun edellytyksistä muutoin säädetään.

36 §

Vastaajaksi haastaminen

Jos lapsi vaatii isyyden vahvistamista, lapsen tulee haastaa vastaajaksi se, jonka voidaan olettaa olevan lapsen isä.

Jos lapsi vaatii äitiyden vahvistamista, lapsen tulee haastaa vastaajaksi se, jonka voidaan olettaa olevan lapsen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu äiti.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja henkilöitä on useita, voidaan heidät haastaa vastaajiksi samaan oikeudenkäyntiin. Mahdolliset vanhemmat tulee haastaa vastaajiksi samaan oikeudenkäyntiin, jos on ilmeistä, että selvityksen saaminen sitä edellyttää. Jos saman lapsen osalta on vireillä kanne sekä isyyden että äitiyden vahvistamiseksi, isyyden vahvistamista koskeva kanne on ratkaistava ennen äitiyden vahvistamista koskevaa asiaa.

Jos kannetta ajetaan 32 §:n 2 momentin tai 33 §:n 2 momentin nojalla lasta vastaan, vastaajiksi voidaan haastaa myös ne, jotka kantajan ohella voivat tulla kysymykseen lapsen vanhempana.

Henkilöä, jonka osalta on oikeusgeneettisellä isyystutkimuksella selvitetty, että hän ei voi olla lapsen isä, ei saa ilman erityistä syytä haastaa vastaajaksi.

37 §

Haasteen tiedoksianto

Haasteen tiedoksiannosta säädetään oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa. Jollei tiedoksiannon vastaanottajan eikä hänen tiedoksiannon vastaanottamista varten valtuuttamansa olinpaikasta voida saada tietoa, haasteen tiedoksianto voidaan kuitenkin toimittaa kuuluttamalla vain, jos vanhemmuudesta on saatavilla siinä määrin todisteita, että oikeudenkäynnin aloittamista vastaajaa vastaan on pidettävä lapsen edun mukaisena.

38 §

Vanhemmuuden selvittämisestä laaditun pöytäkirjan tiedoksianto

Kantajan tulee liittää vanhemmuuden selvittämisestä laadittu pöytäkirja haastehakemukseen, jos vanhemmuus on lain mukaan pitänyt selvittää. Jos pöytäkirjaa ei ole liitetty haastehakemukseen, tuomioistuimen tulee pyytää pöytäkirja lastenvalvojalta.

39 §

Oikeuspaikka vanhemmuuden vahvistamista koskevassa asiassa

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta säädetään oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa.

Kun vanhemmuuden vahvistamista koskeva asia on vireillä toimivaltaisessa tuomioistuimessa, ei saman lapsen vanhemmuuden vahvistamista koskevaa kysymystä saa tutkia toisessa tuomioistuimessa. Tuomioistuimen on tällöin siirrettävä asia siihen tuomioistuimeen, jossa asia on jo vireillä.

40 §

Kanteen peruuttaminen ja isyyden poissuljenta

Kun vanhemmuuden vahvistamista koskevaa kannetta ajetaan useampaa kuin yhtä vastaajaa vastaan, voi kantaja peruuttaa kanteen jonkun vastaajan osalta, jos tämä ei vastusta kanteen peruuttamista ja jos tuomioistuin kuultuaan muita vastaajia tähän suostuu. Tuomioistuimen on tällöin jätettävä asia kyseistä vastaajaa koskevalta osalta sillensä.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Jos isyyden vahvistamista koskevaa kannetta ajetaan useampaa kuin yhtä vastaajaa vastaan, tuomioistuin voi ennen isyyskysymyksen lopullista ratkaisemista hylätä kanteen yhden tai useamman vastaajan osalta, jos oikeusgeneettisen isyystutkimuksen perusteella on pidettävä todistettuna, ettei kyseinen vastaaja voi olla lapsen isä.

41 §

Näytön hankkiminen

Tuomioistuimen on omasta aloitteestaan määrättävä hankittavaksi kaikki se selvitys, minkä se katsoo asian ratkaisemisen kannalta tarpeelliseksi. Jos oikeudenkäynnissä esille tulleiden seikkojen perusteella on aihetta olettaa, että joku, joka ei ole asianosaisena, on lapsen vanhempi, tuomioistuin voi varata hänelle tilaisuuden tulla kuulluksi. Tuomioistuin voi myös kehottaa lastenvalvojaa täydentämään vanhemmuuden selvittämistä.

42 §

Muutoksenhaun käsittely

Jos kantaja tai vastaaja hakee muutosta vanhemmuudesta annettuun tuomioon, voi muutoksenhaku tuomioistuin käsitellä asian myös sellaisen asianosaisen osalta, jota muutoksenhaku ei koske. Asiaa ei kuitenkaan tule ilman erityistä syytä ottaa käsiteltäväksi sellaisen henkilön osalta, jota muutoksenhaku ei koske ja jota koskeva vaatimus on hylätty sen vuoksi, että hänen isyytensä ei ole mahdollinen suoritettun oikeusgeneettisen isyystutkimuksen nojalla.

7 luku

Vanhemmuuden kumoaminen

43 §

Isyyden kumoamisen perusteet

Isyys, joka on 3 §:n nojalla todettu tai Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä vahvistettu, on tuomioistuimen päätöksellä kumottava, jos oikeusgeneettisen isyystutkimuksen avulla tai muutoin on selvitetty, ettei isäksi todetun tai vahvistetun ja lapsen välillä ole 4 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua suhdetta.

44 §

Äitiyden kumoamisen perusteet

Äitiys, joka on Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä vahvistettu, on tuomioistuimen päätöksellä kumottava, jos on selvitetty, ettei äidiksi vahvistetun ja lapsen välillä ole 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua suhdetta.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

45 §

Vanhemmuuden kumoaminen Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä

Aviomiehen isyys tai 19 §:ssä tarkoitetun tunnustajan vanhemmuus on kumottu, kun toinen henkilö on 21 §:ssä tarkoitetulla tavalla tunnustanut vanhemmuutensa ja Digi- ja väestötietovirasto on vahvistanut vanhemmuuden tunnustamisen perusteella.

Jos lapsen synnyttänyt äiti ja lapsen toinen vanhempi ovat yhdessä pyytäneet lastenvalvojalta vanhemmuuden selvittämistä 6 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ja oikeusgeneettisen isyystutkimuksen perusteella voidaan todeta, että aviomies tai lapsen tunnustanut ei voi olla lapsen isä, Digi- ja väestötietovirasto voi vanhempien yhteisestä hakemuksesta vahvistaa, että aviomies tai vanhemmuuden ennen lapsen syntymää tunnustanut henkilö ei ole lapsen isä. Asia voidaan ratkaista lasta kuulematta. Digi- ja väestötietovirasto ei kuitenkaan saa ratkaista asiaa, jos synnyttäneelle äidille on annettu hedelmöityshoitoa ajankohtana, jolloin lapsi on saatettu alkuun. Hakemus Digi- ja väestötietovirastolle tulee tehdä ennen kuin vuosi on kulunut lapsen syntymästä.

Digi- ja väestötietoviraston 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

Sen lisäksi, mitä hallintolain 54 §:ssä säädetään viranomaisen päätöksen tiedoksiantovelvollisuudesta, Digi- ja väestötietoviraston on lähetettävä jäljennös alaikäisen lapsen vanhemmuuden kumoamista koskevassa asiassa antamastaan päätöksestä edellä 8 §:ssä tarkoitetulle lastenvalvojalle.

46 §

Isyyden kumoamista koskevan kanneasian asianosaiset

Isyyden kumoamista koskevan kanteen saa käräjäoikeudessa nostaa lapsi, lapsen synnyttänyt äiti tai se, jonka isyys on avioliiton perusteella todettu tai Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä vahvistettu.

Isyyden kumoamista koskevan kanteen saa 48 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa nostaa myös se, joka katsoo 1 momentissa tarkoitetun henkilön asemesta olevansa lapsen vanhempi.

Kanne on nostettava niitä 1 momentissa mainittuja henkilöitä vastaan, joilla kantajan ohella on oikeus kanteen nostamiseen.

Jos asianosainen kuolee oikeudenkäynnin kestäessä, hänen oikeudenomistajansa tulevat hänen sijaansa.

47 §

Äitiyden kumoamista koskevan kanneasian asianosaiset

Äitiyden kumoamista koskevan kanteen saa nostaa lapsi, lapsen synnyttänyt äiti tai se, jonka äitiys on Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä vahvistettu.

Äitiyden kumoamista koskevan kanteen saa 48 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa nostaa myös se, joka katsoo 1 momentissa tarkoitetun henkilön asemesta olevansa lapsen vanhempi.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Kanne on nostettava niitä 1 momentissa mainittuja henkilöitä vastaan, joilla kantajan ohella on oikeus kanteen nostamiseen.

Jos asianosainen kuolee oikeudenkäynnin kestäessä, hänen oikeudenomistajansa tulevat hänen sijaansa.

48 §

Kanneoikeuden rajoitukset

Lapsen kanneoikeutta voi käyttää vain 15 vuotta täyttänyt lapsi itse. Alle 15-vuotiaalle tai sellaiselle 15 vuotta täyttäneelle lapselle, joka ei mielenterveyden häiriön, kehitysvammaisuuden tai muun vastaavan synn vuoksi kykene ymmärtämään asian merkitystä, voidaan kuitenkin määrätä edunvalvoja lapsen kanneoikeuden käyttämistä varten, jos siihen on lapsen edun kannalta erittäin painava syy.

Henkilöllä, joka katsoo olevansa lapsen synnyttäneen äidin avioliiton aikana syntyneen tai tunnustetun lapsen vanhempi, on oikeus nostaa kanne äidin aviomiehen tai tunnustamisen perusteella vahvistetun vanhemmuuden kumoamiseksi ainoastaan, jos:

1) lapsen synnyttänyt äiti ja aviomies tai vahvistettu vanhempi ovat asuneet erillään lapsen syntymän aikaan;

2) kantaja on asunut yhdessä lapsen synnyttäneen äidin kanssa lapsen syntymän aikaan ja osallistunut lapsen hoitoon tai jos kantajan ja lapsen välille on muutoin muodostunut perheyhteyteen rinnastettava suhde; ja

3) tuomioistuin arvioi kanteen nostamisen olevan lapsen edun mukainen.

Jos aviomies tai lapsen tunnustanut on saanut tietää seikoista, joiden perusteella hänellä on ollut aihetta epäillä, että lapsi ei ole saanut alkuaan hänen siittiöstään taikka 4 §:n 3 momentissa tai 5 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ja tarkoitetuissa olosuhteissa ja jos hän tästä huolimatta on lapsen syntymän jälkeen kirjallisesti ilmoittanut, että lapsi on hänen, ei hänellä ole oikeutta nostaa kannetta. Lapsen synnyttäneellä äidillä ei ole oikeutta nostaa kannetta, jos hän on kirjallisesti hyväksynyt ilmoituksen.

49 §

Kuoleman vaikutus kanneoikeuteen ja vastaajan puhevallan käyttöön

Kannetta vanhemmuuden kumoamiseksi ei voida panna vireille, jos lapsi on kuollut.

Kannetta vanhemmuuden kumoamiseksi ei voida panna vireille sellaisen 46 tai 47 §:ssä tarkoitetun asianosaisen puolesta, joka on kuollut. Vanhemmaksi todetun tai vahvistetun kuoltua hänen puolisonsa ja perillisansä voivat kuitenkin saattaa vanhemmuuden kumoamiskanteen vireille siten kuin 50 §:n 3 momentissa säädetään.

Jos se, jonka 46 §:n 3 momentin tai 47 §:n 3 momentin mukaan tulisi olla asiassa vastaajana, on kuollut, vastaajaksi on haastettava hänen oikeudenomistajansa. Jos lapsen synnyttänyt äiti on kuollut, hänen oikeudenomistajiaan ei kuitenkaan haasteta vastaajiksi.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

50 §

Määräaika kanteen nostamiselle

Jos isyys on todettu avioliiton perusteella, lapsen synnyttäneen äidin, 48 §:n 2 momentissa tarkoitetun henkilön ja sen, jonka isyys on todettu avioliiton perusteella, on pantava kanne vireille kahden vuoden kuluessa lapsen syntymästä. Jos vanhemmuus on vahvistettu tunnustamisen perusteella, lapsen synnyttäneen äidin, 48 §:n 2 momentissa tarkoitetun henkilön ja tunnustajan on pantava vanhemmuuden kumoamista koskeva kanne vireille kahden vuoden kuluessa siitä, kun vanhemmuus on vahvistettu.

Kanne voidaan tutkia, vaikka se olisi pantu vireille määräajan päättymisen jälkeen, jos kantajalla oli laillinen este tai hän näyttää muun painavan syyn, jonka vuoksi kannetta ei ole aikaisemmin nostettu. Kanne on kuitenkin jätettävä tutkimatta, jos sitä ei ole nostettu vuoden kuluessa siitä, kun syy kanteen nostamatta jättämiselle oli poistunut.

Jos aviomies tai se, jonka vanhemmuus on Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä vahvistettu, on kuollut menettämättä kanneoikeuttaan, on eloon jääneellä puolisoilla sekä jokaisella, joka lapsen ohella tai lapsen jälkeen on vainajan lähin perillinen, oikeus nostaa kanne vuoden kuluessa kuolemasta tai, jos vainajalla vielä olisi ollut käytettävissään pitempi aika kanteen nostamiseen, tuon ajan kuluessa.

51 §

Sivullisen kuuleminen

Jos oikeudenkäynnissä esille tulleiden seikkojen perusteella on aihetta olettaa, että tietty henkilö, joka ei ole asianosaisena, on lapsen toinen vanhempi, voi tuomioistuimella varata hänelle tilaisuuden tulla kuulluksi.

52 §

Oikeuspaikka vanhemmuuden kumoamista koskevassa asiassa

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta säädetään oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa.

53 §

Oikeudenkäyntimenettely

Vanhemmuuden kumoamista koskevaan oikeudenkäyntiin sovelletaan, mitä 37 ja 41 §:ssä säädetään.

8 luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

54 §

Äitiyden määräytyminen välittömästi lain nojalla

Äitiys määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan, jos sillä, jonka äitiydestä on kysymys:

- 1) lapsen syntymän aikaan on tai lapsen syntymää edeltäneen vuoden aikana on ollut asuinpaikka Suomessa; tai
- 2) ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa ja hän oleskelee tuolloin Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

Muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa äitiys määräytyy välittömästi lain nojalla sen valtion lain mukaan, jota on sovellettava siinä valtiossa, jossa:

- 1) sillä, jonka äitiydestä on kysymys, on lapsen syntymän aikaan asuinpaikka; tai
- 2) se, jonka äitiydestä on kysymys, lapsen syntymän aikaan oleskelee tai on turvapaikanhakijana, jos hänellä ei tuolloin ole asuinpaikkaa missään valtiossa.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, äitiyden määräytymiseen lapsen synnyttäjän kanssa solmitun avioliiton tai tämän hedelmöityshoitoon annetun suostumuksen perusteella sovelletaan kuitenkin lapsen synnyttäjän asuinpaikan tai toissijaisesti hänen oleskelupaikkansa lakia.

55 §

Isyyden määräytyminen välittömästi lain nojalla

Isyys määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan, jos:

- 1) lapsen synnyttäneellä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka Suomessa;
- 2) lapsen synnyttäneellä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa ja hän oleskelee tuolloin Suomessa tai on Suomessa turvapaikanhakijana.

Jos Suomen lakia ei 1 momentin mukaan sovelleta, isyys määräytyy välittömästi lain nojalla sen valtion lain mukaan, jota on sovellettava siinä valtiossa, jossa:

- 1) lapsen synnyttäneellä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka; tai
- 2) lapsen synnyttänyt lapsen syntymän aikaan oleskelee tai on turvapaikanhakijana, jos hänellä ei tuolloin ole asuinpaikkaa missään valtiossa.

Jos lapsella kuitenkin on syntymän aikaan kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen läheisempi yhteys johonkin muuhun valtioon kuin siihen, jonka laki 1 tai 2 momentin mukaan tulisi sovellettavaksi, isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan tuossa valtiossa sovellettavaa lakia.

Jos isyysuhde on lapsen syntymän jälkeen vakiintunut muussa kuin 1—3 momentissa tarkoitettussa valtiossa sovellettavan lain mukaiseksi ja lapsella on läheinen yhteys tuohon valtioon, isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan 1—3 momentista poiketen tuossa valtiossa sovellettavaa lakia.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

56 §

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia vanhemmuutta koskevassa asiassa, jos:

- 1) lapsella on Suomessa asuinpaikka;
- 2) lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana;
- 3) vastaajalla tai ainakin yhdellä vastaajista on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomessa asuinpaikka;
- 4) vastaajalla ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee tai viimeksi ennen kuolemaansa oleskeli Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana; taikka
- 5) asiaa ei voida ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai sillä, jonka vanhemmuudesta on kyse, on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli asuinpaikka ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy.

Vanhemmuuden selvittämistä ja tunnustamista koskevassa asiassa Suomen viranomaiset ovat sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, toimivaltaisia, jos sillä, joka haluaa tunnustaa vanhemmuutensa:

- 1) on Suomessa asuinpaikka; taikka
- 2) ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

Vanhemmuuden selvittämistä ei kuitenkaan toimiteta, jos Suomen viranomaisten toimivalta perustuu ainoastaan 1 momentin 3 tai 4 kohtaan.

57 §

Vieraassa valtiossa vireillä olevan asian vaikutus

Jos vieraan valtion viranomaisessa on vireillä vanhemmuutta koskeva asia ja on ilmeistä, että asiassa annettava päätös tunnustetaan Suomessa, Suomen viranomaisen on keskeytettävä saman, täällä myöhemmin vireille tulleen asian käsittely, kunnes on selvitetty, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös täällä.

Suomen viranomainen voi kuitenkin olla keskeyttämättä asian käsittelyä tai jatkaa keskeytetyn asian käsittelyä, jos osoitetaan, että ratkaisun saaminen muutoin kohtuuttomasti viivästyisi.

58 §

Sovellettava laki

Vanhemmuutta koskevassa asiassa sovelletaan Suomen lakia, jollei 54 tai 55 §:stä muuta johdu.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

59 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen

Vanhemmuudesta vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on voimassa siinä valtiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta.

Vieraassa valtiossa annettua päätöstä ei kuitenkaan tunnusteta, jos:

1) päätöksen antaneen vieraan valtion viranomaisen toimivalta ei ole perustunut minkään osapuolen asuin- tai kotipaikkaan, kansalaisuuteen tai muuhun sellaiseen liittymään, joka huomioon ottaen viranomaisella olisi ollut perusteltu syy ottaa asia käsiteltäväkseen;

2) päätös on annettu pois jäänyttä vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi poisjääneelle niin hyvissä ajoin ja sillä tavalla, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa;

3) päätös on ristiriidassa sellaisen Suomessa annetun vanhemmuutta koskevan päätöksen kanssa, jota koskeva oikeudenkäynti on tullut vireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta oikeudenkäyntiä;

4) päätös on ristiriidassa sellaisen vieraassa valtiossa aikaisemmin annetun vanhemmuutta koskevan päätöksen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa;

5) päätös on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita.

Päätös, jolla joku on vahvistettu äidiksi lapsen synnyttäneen sijasta, voidaan tunnustaa ainoastaan, jos se:

1) on annettu valtiossa, jossa sillä, joka on vahvistettu äidiksi, on lapsen syntymän aikaan asuinpaikka ja jossa hän on asunut keskeytyksettä vähintään vuoden välittömästi ennen lapsen syntymää; tai

2) tunnustetaan siinä valtiossa, jossa sillä, joka on vahvistettu äidiksi, on lapsen syntymän aikaan asuinpaikka ja jossa hän on asunut keskeytyksettä vähintään vuoden välittömästi ennen lapsen syntymää.

Päätöksenä pidetään tuomioistuimen ja muun viranomaisen päätöstä sekä oikeustoimen vahvistamista tai rekisteröintiä, jos henkilöiden välistä suhdetta pidetään tällaisen toimenpiteen seurauksena lapsen ja vanhemman välisenä suhteena tai mainitun suhteen katsotaan tällaisen toimenpiteen vuoksi lakanneen siinä valtiossa, jossa rekisteröinti tai muu toimenpide on suoritettu.

60 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen

Helsingin kärjäoikeus voi hakemuksesta vahvistaa, tunnustetaanko vieraassa valtiossa vanhemmuudesta annettu päätös Suomessa.

Asiaa käsiteltäessä kärjäoikeuden on varattava lapselle, isälle, äidille ja muulle henkilölle tilaisuus tulla kuulluksi, jos kuuleminen on tarpeen asian selvittämiseksi ja kuultavan olinpaikka on vaikeuksitta selvitettävissä.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

61 §

Säännösten toissijaisuus

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan ainoastaan, jollei pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta annetusta laista (352/1980) muuta johdu.

62 §

Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

9 luku

Erinäiset säännökset

63 §

Lapsen mielipiteen selvittäminen

Kun alle 15-vuotiaan lapsen etua 14 §:n 2 momentin 4 kohdassa taikka 48 §:n 1 momentissa tai 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa arvioidaan, on lapsen omat toivomukset ja mielipide selvitettävä ja otettava huomioon sikäli kuin se on lapsen ikään ja kehitystasoon nähden mahdollista. Lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti ja ottaen huomioon lapsen kehitystaso. Lapselle on selostettava mielipiteen selvittämisen tarkoitus ja selvittämiseen liittyvä menettely.

Mitä 14 §:ssä ja 22 §:n 2 momentissa sekä 34 §:n 1 momentissa säädetään 15 vuotta täyttäneen lapsen mielipiteen vaikutuksesta asiaan, ei sovelleta, jos lapsi ei mielenterveyden häiriön, kehitysvammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene ymmärtämään asian merkitystä.

Alle 15-vuotiaan lapsen mielipiteen selvittämiseen sovelletaan, mitä siitä säädetään lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 15 a, 16 ja 16 a §:ssä.

64 §

Perättömän lausuman antaminen vanhemmuuden vahvistamista koskevassa asiassa

Joka vanhemmuuden selvittämisen yhteydessä, tunnustaessaan äitiyden tai isyyden, tunnustamisen vuoksi tapahtuneessa kuulemisessa tai hyväksyessään tunnustamisen antaa viranomaiselle vääräksi tietämänsä tiedon, joka osaltaan johtaa siihen, että vanhemmuus vahvistetaan virheellisesti, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *perättömän lausuman antamisesta vanhemmuuden vahvistamista koskevassa asiassa* sakkoon.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

65 §

Käsittelyn kiireellisyys

Vanhemmuuden selvittämistä, vahvistamista ja kumoamista koskevat asiat on käsiteltävä kiireellisinä.

66 §

Virka-apu

Lastenvalvoja on pyynnöstä velvollinen antamaan virka-apua toisen hyvinvointialueen lastenvalvojalle vanhemmuuden selvittämisessä ja vahvistamisessa lastenvalvojalle kuuluvissa tehtävissä. Tällöin lastenvalvoja on velvollinen myös edustamaan toista lastenvalvojaa käsiteltäessä tämän toimeen kuuluvaa asiaa toimialueensa tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa.

67 §

Ennakkotunnustamisrekisterit

Ennakkotunnustamisrekisterit ovat vanhemmuuden tunnustamiseen ennen lapsen syntymää ja sen vahvistamiseen kuuluvien tehtävien hoitamista varten perustettuja rekistereitä. Digi- ja väestötietovirasto on erillisen ennakkotunnustamisrekisterin rekisterinpitäjä tässä laissa säädetyn toimialueensa osalta. Vastaavasti Ahvenanmaan valtionvirasto on erillisen ennakkotunnustamisrekisterin rekisterinpitäjä tässä laissa säädetyn toimialueensa osalta.

Edellä 19 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu tunnustamisen vastaanottaja saa kerätä ja tallentaa ennakkotunnustamisrekisteriin:

1) tunnustajan yksilöinti- ja yhteystiedot, tiedon asiakirjasta, josta henkilöllisyys on todettu, kotikunnan ja tunnustamislausuman;

2) tunnustamisen hyväksyjän yksilöinti- ja yhteystiedot, tiedon asiakirjasta, josta henkilöllisyys on todettu, siviilisäädyn, kotikunnan, hyväksymislausuman, syntyvien lasten arvioidun lukumäärän ja lapsen arvioidun syntymäajan;

3) mahdollisesta hedelmöityshoitotodistuksesta ilmenevät tiedot;

4) tunnustamisen vastaanottajan nimen, tehtävänimikkeen, organisaation nimen ja vastaanottajan yhteystiedot;

5) muut kuin 1—4 kohdassa tarkoitettua tunnustamistapahtumaa tai sen osapuolia koskevat, 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät, muut kuin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat tai viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 32 kohdassa tarkoitettua salassa pidettävät tiedot.

Tietoja säilytetään ennakkotunnustamisrekisterissä, kunnes vanhemmuuden vahvistamista koskeva asia on ratkaistu taikka se on rauennut tai siirretty.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Digi- ja väestötietovirastolla, Ahvenanmaan valtionvirastolla ja sosiaalihuollon viranomaisella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä saada lapsen vanhemmuuden selvittämiseen tai vahvistamiseen liittyvien tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot ennakkotunnustamisrekisteristä.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

68 §

Lain soveltaminen eräissä tapauksissa

Jos lapsella on tämän lain nojalla kaksi äitiä, sovellettaessa kotikuntalain 2 ja 6 a §:ää lapsen synnyttäneeseen äitiin sovelletaan, mitä mainituissa pykälissä säädetään äidistä, ja tämän lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun äitiin sovelletaan, mitä kotikuntalain 6 a §:ssä säädetään isästä.

69 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin:

- 1) lapsen syntymää koskevasta ilmoituksesta;
- 2) lääketieteellisen selvityksen antamisesta ja siitä maksettavasta korvauksesta;
- 3) henkilöllisyyden toteamiseksi hyväksyttävistä asiakirjoista.

Oikeusministeriön asetuksella säädetään niistä vanhemmuuden selvittämiseen, tunnustamiseen, vahvistamiseen ja kumoamiseen liittyvistä asiakirjoista, jotka annetaan asianomaiseen tarkoitukseen vahvistetuilla lomakkeilla. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos vahvistaa käytettävien lomakkeiden kaavat.

10 luku

Voimaantulo

70 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan isyyslaki (11/2015) ja äitiyslaki (253/2018).

71 §

Lain soveltaminen ennen lain voimaantuloa syntyneen lapsen osalta

Tätä lakia sovelletaan isyyteen myös silloin, kun lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, jollei toisin säädetä.

Äitiyteen lain 2 §:ää ja 8 lukua sovelletaan myös silloin, kun lapsi on syntynyt ennen lain voimaantuloa. Lain muita säännöksiä sovelletaan äitiyteen myös silloin, kun lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, jos 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu suostumus hedelmöityshoitoon on annettu 1 päivänä huhtikuuta 2019 tai sen jälkeen.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

72 §

Vanhemmuuden tunnustaminen ja selvittäminen

Jos vanhemmuus on tunnustettu ennen tämän lain voimaantuloa, tunnustamiseen ja sen peruuttamiseen, kiistämiseen, hyväksymiseen ja vahvistamiseen sekä vanhemmuuden selvittämiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Vanhemmuuden selvittämiseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä myös, jos lapsi on syntynyt ja vanhemmuuden selvittämistä koskeva neuvottelu on pidetty ennen lain voimaantuloa.

73 §

Äitiyden tai isyyden vahvistamista koskeva kanne

Jos äitiyden tai isyyden vahvistamista koskeva kanne on vireillä tuomioistuimessa tämän lain tullessa voimaan, siihen sovelletaan kanteen vireillepanohetkellä voimassa olleita säännöksiä. Kannetta ei kuitenkaan voida hylätä isyyslain voimaanpanosta annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentissa säädetyllä perusteella. Isyyden vahvistamista koskeva kanne, joka tulee vireille tämän lain tultua voimaan, voidaan tutkia sen estämättä, että tuomioistuin on aikaisemmin jättänyt isyyden vahvistamatta isyyslain voimaanpanosta annetun lain 7 §:n 2 momentin nojalla.

74 §

Äitiyden tai isyyden kumoaminen

Synnyttänyt äiti ei voi panna vireille isyyden kumoamista koskevaa kannetta, jos lapsi on syntynyt ennen 1 päivää lokakuuta 1976.

Jos lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, 46 §:n 2 momentin, 47 §:n 2 momentin ja 48 §:n 2 momentin sijaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Äitiyden tai isyyden kumoamista koskevaan kanteeseen, joka on tuomioistuimessa vireillä tämän lain voimaan tullessa, sovelletaan säännöksiä, joita oli sovellettava kanteen vireillepanohetkellä. Kannetta ei kuitenkaan voida jättää tutkimatta sillä perusteella, että synnyttänyt äiti ja aviomies ovat kumpikin kuolleet.

75 §

Lapsen perintöoikeus eräissä tapauksissa.

Avioliiton ulkopuolella ennen 1 päivää lokakuuta 1976 syntyneellä lapsella ei ole tuomioistuimessa vahvistetun isyyden perusteella perintöoikeutta isänpuoleisen perittävän jälkeen, jos perittävä on kuollut ennen 31 päivää tammikuuta 2012. Lapsella on kuitenkin tämän momentin ensimmäisen virkkeen estämättä oikeus perintöön, jos perittävä omaisuus on perintökaaren (40/1965) 5 luvun 1 §:n nojalla mennyt valtiolle taikka jos perintöoikeuden menetyksiä on pidettävä kohtuuttomana avioliiton ulkopuolella syntyneiden sisarusten yhdenvertaisen kohtelun tai muun siihen verrattavan, kantajasta riippumattoman erityisen painavan syyn perusteella. Tällainen oikeus pe-

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

rintöön on saatettava voimaan viimeistään perintökaaren 16 luvun 1 §:ssä säädettyssä määräajassa.

Mitä 1 momentin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos isyys on vahvistettu isyyslain voimaantulosta annetun lain 7 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa taikka jos lapsella oli 30 päivänä syyskuuta 1976 isä, mutta isyys on sen jälkeen kumottu tai isyyttä koskeva tuomio on purettu, ja toisen miehen isyys on vahvistettu tämän jälkeen.

Se, jolla 1 momentin nojalla on perintöoikeus, voi vaatia toimitetun perinnönjaon oikaisua, vaikka perittävä on kuollut ennen 1 päivää tammikuuta 2016. Perinnönjaon oikaisuun ja omaisuuden palautusvelvollisuuteen sovelletaan, mitä perintökaaren 23 a luvussa säädetään.

76 §

Viittaukset aikaisempaan lakiin

Jos laissa tai asetuksessa viitataan lainkohtaan, jonka tilalle on tullut tämän lain säännös, tämän lain tultua voimaan noudatetaan tämän lain vastaavaa säännöstä.

Laki

hedelmöityshoidoista annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hedelmöityshoidoista annetun lain (1237/2006) 16 §:n 2 momentti seuraavasti:

16 §

Luovuttajan suostumus sukusolujen käyttöön

Luovuttajan sukusoluja voidaan käyttää hedelmöityshoittoon muulle kuin parille vain, jos hän on antanut suostumuksensa siihen. Jos hoitoa annetaan naisparille tai naiselle yksin, siittiöiden luovuttaja voi lisäksi suostua siihen, että hänet voidaan vahvistaa tällaisen hoidon tuloksena syntyneen lapsen isäksi, jolloin häneen sovelletaan, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään tietojen antamisesta hedelmöityshoittoa saaneelle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 6 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 190/2019, seuraavasti:

6 a §

Eräiden vanhemmuutta koskevien ratkaisujen vaikutus lapsen huoltoon

Jos vanhemmuus on tunnustettu ennen lapsen syntymää vanhemmuuslain (/) 19 §:ssä tarkoitetulla tavalla, myös tunnustajasta tulee lapsen huoltaja, kun vanhemmuus on vahvistettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

lapsen elatuksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) 13 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 256/2018, seuraavasti:

13 §

Vanhemmuuden vahvistamista koskevan kanteen yhteydessä on vanhemmuuslain (/) 35 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla lapsen edustajalla oikeus vaatia myös lapselle tulevan elatusavun vahvistamista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 947/2017, seuraavasti:

9 §

Rekisteröityyn parisuhteeseen ei sovelleta vanhemmuuslain (/) säännöksiä isyyden toteamisesta avioliiton perusteella eikä muitakaan sellaisia säännöksiä, jotka koskevat aviopuolisoa yksinomaan hänen sukupuolensa perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 2 ja 3 §, 11 §:n 3 momentti, 13 §:n 3 momentti ja 16 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 ja 3 §, 11 §:n 3 momentti ja 13 §:n 3 momentti laissa 12/2015, seuraavasti:

2 §

Tutkimuksen teettäminen

Tuomioistuin voi käsiteltävänään olevassa isyyden vahvistamista tai kumoamista koskevassa asiassa määrätä tutkimuksen tehtäväksi, jos asianosainen sitä vaatii tai jos tuomioistuin pitää sitä muutoin tarpeellisena asian selvittämiseksi. Lastenvalvoja voi tilata tutkimuksen, jos vanhemmuuslain (/) 12 §:ssä säädetyt edellytykset ovat olemassa.

3 §

Tutkimuksen tekijä

Tutkimus tehdään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa (*tutkimuksen tekijä*).

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

11 §

Tutkimusmääräyksen antaminen

Todistuksen antaa näytteen ottamisesta vastuussa oleva terveydenhuollon ammattihenkilö tai vanhemmuuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu Suomen edustustossa palveleva henkilö.

13 §

Näytteen ottaminen

Verinäytteen ottaa siihen tarvittavan koulutuksen saanut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö terveydenhuollon toimintayksikössä. Näyte suun limakalvolta voidaan ottaa myös lastenvalvojan tai vanhemmuuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettun Suomen edustustossa palvelevan henkilön valvonnassa. Ennen näytteen ottamista näytteenantajan on todistettava henkilöllisyytensä näytteenottajalle tai näytteenoton valvojalle.

16 §

Näytteen ottaminen tulevan tutkimuksen varalta

Laillistettu tai luvan saanut lääkäri taikka hänen välittömässä valvonnassaan muu terveydenhuollon ammattihenkilö saa pyynnöstä ottaa vainajasta näytteen mahdollista tutkimusta varten ilman vainajan lesken ja perillisten suostumusta, jos pyynnön esittänyt antaa selvityksen siitä, että näytteen ottaminen voi olla tarpeen isyyden vahvistamista tai kumoamista varten. Oikeus pyynnön esittämiseen on sillä, joka vanhemmuuslain mukaan voi ajaa kannetta isyyden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Laki

kansalaisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansalaisuuslain (359/2003) 9 §:n 3 momentti sekä 26 ja 32 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 260/2018, seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

9 §

Lapsi

-
- Jos lapsella on vanhemmuuslain (/) nojalla kaksi äitiä:
- 1) lapsen synnyttäneeseen äitiin sovelletaan, mitä edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetään äidistä; ja
 - 2) vanhemmuuslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun äitiin ja äitiyden vahvistamiseen sovelletaan, mitä edellä 1 momentin 2 kohdan b alakohdassa ja 3 kohdan b alakohdassa säädetään isästä ja isyyden vahvistamisesta.

26 §

Ulkomaalainen, jonka isä tai äiti on Suomen kansalainen

Ulkomaalainen, joka ei saa 9 §:n nojalla Suomen kansalaisuutta, saa ilmoituksesta Suomen kansalaisuuden, jos hänen syntyessään isä tai vanhemmuuslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu äiti oli Suomen kansalainen ja hän syntyi:

- 1) Suomessa ja isyys tai äitiys vahvistettiin hänen täytettyään 18 vuotta tai avioiduttuaan tätä nuorempana; tai
- 2) Suomen ulkopuolella ja isyys tai äitiys on vahvistettu.

32 §

Isyyden tai äitiyden kumoamisen vaikutus

Jos aviomiehen isyys on kumottu tai isyyden kumoamiseen johtanut kanne on nostettu ennen kuin lapsi on täyttänyt viisi vuotta taikka jos vahvistettu isyys tai vanhemmuuslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa äitiys on kumottu tai isyyden tai äitiyden kumoamiseen johtanut kanne on nostettu viiden vuoden kuluessa isyyden tai äitiyden vahvistamisesta, voidaan päätätä, että lapsi menettää isän tai äidin kansalaisuuden perusteella saadun Suomen kansalaisuuden. Päätös tästä tehdään lapsen tilanteen kokonaisvaltaisen tarkastelun perusteella. Arvioinnissa on otettava huomioon etenkin lapsen ikä ja siteet Suomeen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Laki

elätustukilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elätustukilain (580/2008) 6 §:n 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 7/2017 seuraavasti:

6 §

Elatustuen saamisen edellytykset

Lapsella on oikeus elätustukeen, kun:

4) lapsi ei ole vanhemmuuslain (/) 3 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla syntynyt avioliiton aikana eikä isyyttä ole lainvoimaisesti vahvistettu;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

sosiaalihuoltolain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n 2 momentin 13 a kohta, sellaisena kuin se on laissa / , sekä
muutetaan 14 §:n 2 momentin 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

14 §

Tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut

Hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvina sosiaalipalveluina on huolehdittava myös kehitysvammaisten erityishuollosta, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, toimeentulotuen antamisesta hyvinvointialueella oleskelevälle henkilölle, sosiaalisen luoton myöntämisestä hyvinvointialueen asukkaille, kuntouttavasta työtoiminnasta, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huoltoon kuuluvista palveluista, omaishoidon tuen, perhehoidon, lasten ja nuorten huollon, lastensuojelun, adoptioneuvonnan, perheasioiden sovittelun, lapsen

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen vahvistamiseen ja ratkaisemiseen liittyvien tehtävien sekä päätösten täytäntöönpanossa toimitettavaan sovitteluun kuuluvien toimenpiteiden ja lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian tuomioistuinsovitteluun kuuluvien asiantuntijapalveluiden sekä isyyden ja äitiyden selvittämiseen ja vahvistamiseen liittyvien tehtävien järjestämisestä sen mukaan kuin niistä lisäksi erikseen säädetään:

13) vanhemmuuslaissa (/);

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain liitteen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain (254/2015) liite seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Liite

Sosiaalihuollon palvelutehtävä	Säilytysaika
Adoptioeuvonta	Kaikki asiakasasiakirjat 120 vuotta lapsen syntymästä, paitsi rauenneet adoptioasiat 40 vuotta adoptioeuvonnan keskeyttämisspätöksestä. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Ikääntyneiden palvelut	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Isyyden ja äitiyden selvittäminen	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 120 vuotta lapsen syntymästä. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Kasvatus- ja perheneuvonta	Kaikki asiakasasiakirjat 120 vuotta lapsen syntymästä, paitsi jos asiakkuus ei jatku tarpeen selvittämisen jälkeen, 30 vuotta selvittämisen päättymisestä.
Kehitysvammaisten erityishuolto	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Kotipalvelut	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden päätökset, suunnitelmat ja asiakaskertomukset.
Kotoutumisen edistäminen	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään pysyvästi.
Opiskeluhuollon kuraattoripalvelu ja muu opiskeluhuollon sosiaalityö	Kaikki asiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta.
Lapsen elatusavun vahvistaminen	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 120 vuotta lapsen syntymästä. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaaminen	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 120 vuotta lapsen syntymästä. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Lastensuojelu	Lastensuojeluilmoitukset säilytetään 30 vuotta. Kaikki muut asiakasasiakirjat säilytetään 120 vuotta lapsen syntymästä. Pysyvästi säilytetään päätökset, suunnitelmat ja asiakaskertomukset.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Omaishoidon tuki	Asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneitä koskevat päätökset, suunnitelmat ja asiakas-kertomukset.
Perheasioiden sovittelu	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta.
Puolison elatusavun vahvistaminen	Kaikki vahvistetut elatussopimukset säilytetään pysyvästi. Muut asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta asian käsittelyn päättymisestä.
Päihdehuolto	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Sosiaaliasiamiestoiminta	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta asian käsittelyn päättymisestä.
Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Sosiaalinen luototus	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä.
Toimeentulotuki	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 12 vuotta palvelun päättymisestä. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Työttömien työllistymisen tukeminen	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta.
Vammaispalvelut	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.
Vammaisten henkilöiden työllistymisen tukeminen	Kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.

Eduskunnan vastaus EV 85/2022 vp

Helsingissä 22.6.2022

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri